

ADVIES 1609

Jongeren op de vlucht

Datum: 4 mei 2016

Voorzitter: Nozizwe Dube

Aanwezigen: Al Hilou Fatimah, Aernouts Fried, Baetens Jo, Daniels Hanne, De Ceulaer Niels, De Waele Bieke, Fort Kwinten, Seynaeve Koen, De Meulder Seppe, Safi Hella, Seynaeve Koen, Van Puymbroeck Jihad, Vandeghinste Nicky, Verhaeghe Isaac, Wolf Alexandra

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 4 mei 2016, onder voorzitterschap van Nozizwe Dube, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

1. Bied de jongeren gerichte informatie over de asielpcedure, asielinstanties, hun rechten, wachttermijnen en aanspreekpunten en procedures voor vragen en klachten. Zorg dat het informatiemateriaal, dat ook via informatiegevers verspreid moet worden, op maat en in verschillende talen beschikbaar is. 4
2. Zorg dat kinderen - als ze dat willen - op een kindvriendelijke manier gehoord kunnen worden in alle stappen van de asielpcedure. Leid het personeel van de asieldiensten hierin op. Maak informatiemateriaal voor niet-begeleide en begeleide kinderen, ouders en professionals. 4
3. Zorg dat elke niet-begeleide minderjarige een voogd krijgt toegewezen door de dienst Voogdij. Bied de voogden genoeg ondersteuning en opleiding zodat ze hun taken goed en duurzaam kunnen opnemen. Informeer de minderjarigen over hoe ze kunnen omgaan met klachten over hun voogden. 5
4. Zet in op kwaliteitsvolle opvang voor jongeren door Fedasil en zijn partners via kleinschalige en op maat opvang-plaatsen en begeleiding. Beperk het verhuizen en geef de jongeren door een vaste en gepaste opvangplek de stabiliteit die ze hard nodig hebben. Verbied dat jongeren over de taalgrens heen moeten verhuizen. 5
5. Blijf investeren in het onthaalonderwijs van de jongeren. Bied hen in de OKAN-klassen meer begeleiding en ondersteuning op alle levensdomeinen. Geef de jongeren vanuit de school en het CLB, in het onthaalonderwijs en daarna, uitleg en begeleiding over het onderwijssysteem voor een studiekeuze naar hun wensen en capaciteiten. 6
6. Informeer de jongeren op maat over hun rechten en de mogelijkheden tot werk, opleiding en begeleiding. Help hen naar duurzame en kwaliteitsvolle jobs volgens hun verwachtingen, diploma's, ervaringen en kwaliteiten. Help alle jongeren niet enkel de snelst inzetbare. Zorg dat hun buitenlandse diploma's snel en betaalbaar erkend worden. 7
7. Zorg voor voldoende, betaalbaar en cultuursensitief aanbod van gespecialiseerde psychologische bijstand voor de jongeren die er nood aan hebben, zowel in de opvang als nadien. Ondersteun hen bij de verwerking van hun trauma's en het omgaan met alle veranderingen in hun leven. Informeer de jongeren over het belang van deze hulp. 8

8. Zorg dat de jongeren zich kunnen ontspannen en aan vrijetijdsactiviteiten kunnen meedoen. Maak de talrijke initiatieven van het sociaal-cultureel jeugdwerk bij de jongeren en intermediaire organisaties bekend. Geef de jongeren financiële hulp of geef hen informatie over bestaande hulp zodat ze aan de activiteiten kunnen deelnemen.

8

9. Maak zo snel mogelijk werk van menswaardige oplossingen voor jongeren op de vlucht die zich in de illegaliteit bevinden. Begeleid hen enkel terug naar hun land van herkomst wanneer dit vrijwillig is, hun kinder- en mensen-rechten in de verschillende fasen gerespecteerd worden en hun terugkeer tot een duurzame oplossing zal leiden.

9

2 Situering

2.1 Aanleiding

Dagelijks bereiken ons via de media vreselijke beelden van overvolle boten, mensen die in zee drijven, kinderen die op land aanspoelen, gesloten grenzen en rampzalige opvangomstandigheden. Ook in het nieuws: de nationale en internationale politici lijken maar geen overeenstemming te vinden over de beste oplossingen voor deze problemen. Vluchtelingenstromen bestaan al langer, maar de grote toestroom sinds de zomer van 2015 zet de sociale, economische en politieke problemen op scherp.

Volgens de Verenigde Naties zijn er in 2015 een miljoen vluchtelingen en migranten via de Middellandse Zee en de Balkan naar Europa gevlucht. Dit jaar zullen dat er nog een miljoen meer zijn.¹ De VN spreekt van de ergste humanitaire crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. De gevolgen voelen we ook in België. In 2014 hebben 22.710 mensen een asielaanvraag gedaan. In 2015 waren dat er 44.600. Dat is bijna het dubbele.² Opvallend: het aantal niet-begeleide minderjarigen³ - jonge buitenlanders die zonder begeleiding van hun ouders of voogd in België aankomen - stijgt van 470 naar 3.100: een verzesvoudiging.⁴

De Vlaamse Jeugdraad stelt vast dat veel jongeren zich zorgen maken over deze situatie en in het bijzonder over het welzijn van vluchtende leeftijdsgenoten. In hun thuisland zijn deze kinderen en jongeren blootgesteld aan oorlog en geweld, ze maakten een moeilijke overtocht en hier ondervinden ze opnieuw moeilijkheden. In dit advies focussen we op het laatste gegeven: hoe kunnen we de situatie van deze jonge vluchtelingen in ons land verbeteren. Al vinden we natuurlijk ook dat het internationaal politiek niveau dringend maatregelen moeten nemen om oorlogen en de inhumane behandeling van vluchtende mensen te stoppen.

In dit advies geven wij onze overheden voorstellen mee om op diverse beleidsdomeinen maatregelen te treffen die in overeenstemming zijn met de noden en rechten van jonge asielzoekers, jonge vluchtelingen en jongeren met subsidiaire bescherming.⁵ Graag willen we daarbij benadrukken dat veel van hun problemen een structureel karakter hebben. Bepaalde mechanismen in onze samenleving maken dat deze jongeren vanwege hun etnisch-culturele en socio-economische achtergrond veel moeilijkheden ondervinden. De overheden moeten ook deze problemen aanpakken, opdat de jongeren het verleden een plaats kunnen geven en hun leven weer kunnen opbouwen. Ook willen we benadrukken dat veel afhankelijk is van de gezinscontext en daarvoor voldoende ondersteuning nodig is.

2.2 Input van jongeren en experts

We stelden dit advies op met medewerking van de jongeren van de werkgroep vluchtelingen van de Vlaamse Jeugdraad. Verder baseert dit advies zich op de volgende inputmomenten met jongeren en experts:

- Een uitwisselingsbezoek van de Vlaamse Jeugdraad aan de jongeren van het verblijfscentrum voor niet-begeleide minderjarigen van [Minor Ndako](#) in Anderlecht.
- Onze deelname aan de beleidsworkshop van de jongeren van het '[Altochtonen van de Toekomst](#)' project van Vluchtelingenwerk Vlaanderen.
- De presentatie over jongeren op de vlucht van Claudia Bonamini, beleidsmedewerker van [Vluchtelingenwerk Vlaanderen](#), op het VN verkiezingsevenement van de Vlaamse Jeugdraad.
- Een presentatie van [Solentra](#), een organisatie die diagnostische en therapeutische ondersteuning biedt aan vluchtelingen, migrantenkinderen en hun families, bij de Vlaamse Jeugdraad.

¹ Independent, *One million refugees will try to enter Europe in 2016, UN predicts*, 15 januari 2016,

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/one-million-refugees-will-try-to-enter-europe-in-2016-un-predicts-a6815321.html>

² De cijfers over het aantal asielaanvragen zijn beschikbaar via Eurostat: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

³ Definitie conform de Wet van 12 mei 2014, <http://www.kinderenopdevlucht.be/files/Image/mena-Cadre-juridique/Loi-12-05-2014-Publiee-MB.pdf>

⁴ De cijfers over het aantal asielaanvragen van NBMA's zijn beschikbaar via Eurostat: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

⁵ Informatie over de verschillende juridische statuten van mensen op de vlucht zijn via deze website van Vluchtelingenwerk Vlaanderen te vinden: <http://www.vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/WatIsEenVluchteling-achtergrondinformatie.pdf>

3 Advies

3.1 Informatie

Bied de jongeren gerichte informatie over de asielprocedure, asielinstanties, hun rechten, wachttermijnen en aanspreekpunten en procedures voor vragen en klachten. Zorg dat het informatiemateriaal, dat ook via informatiegevers verspreid moet worden, op maat en in verschillende talen beschikbaar is.

Jongeren die op de vlucht zijn, hebben recht hebben op informatie die ze kunnen begrijpen⁶. En toch krijgen ze deze niet altijd. Wij spraken met jongeren van het project 'Altochtonen van de Toekomst' en van Minor Ndako. Zij geven aan dat ze beter geïnformeerd moeten worden, en dat ze stress en spanning ervaren vanwege alle onzekerheden. Hun asielprocedure is bijvoorbeeld vaak heel onduidelijk. Ze vinden het ook moeilijk om hun best te doen op school en taal te leren als ze niet weten wanneer ze iets zullen horen over hun asielaanvraag.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt de asieldiensten daarom informatiemateriaal voor deze jongeren te maken en medewerkers voldoende tijd te geven om de inhoud mondeling aan jongeren uit te leggen. Bied hen informatie over de asielprocedure, asielinstanties, hun rechten, wachttermijnen en aanspreekpunten en procedures voor vragen en klachten. In het bijzonder zouden jongeren informatie moeten krijgen via sociale media, omdat het in de meeste gevallen hun eerste toegang tot informatie is. Geef hen de informatie meteen na hun aankomst, zodat ze sneller duidelijkheid hebben. Zorg dat de informatie op maat van de doelgroep is en in diverse talen aangeboden wordt. Ook eerstelijnsdiensten, opvangcentra, scholen, voogden, gezondheidszorg, etc., moeten deze informatie verspreiden.

3.2 Recht om gehoord te worden

Zorg dat kinderen - als ze dat willen - op een kindvriendelijke manier gehoord kunnen worden in alle stappen van de asielprocedure. Leid het personeel van de asieldiensten hierin op. Maak informatiemateriaal voor niet-begeleide en begeleide kinderen, ouders en professionals.

De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) registreert de asielaanvragen van mensen die in België aankomen, op de vlucht voor vervolging, oorlog of geweld. Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS) neemt de aanvragen vervolgens in behandeling en kent al dan niet asiel toe. Asielzoekers kunnen in beroep gaan bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RVV) en vervolgens bij de Raad van State (RvS) als hun asiel geweigerd is. Alle instanties kunnen in alle fasen de asielzoeker horen. Alleen het beroep bij de RvS verloopt schriftelijk.⁷

De DVZ, het CGVS en de RVV moeten ook minderjarigen die hun verhaal willen doen, horen. Dat is volgens het VN kinderrechtenverdrag én de Jeugdbeschermingswet hun recht. Toch krijgen kinderen hier vaak geen informatie over en krijgen dikwijls geen stem in hun procedure.⁸ Wij van de Vlaamse Jeugdraad delen met de jongeren die we gesproken hebben de mening dat kinderen gehoord moeten worden in alle stappen van hun asielprocedure. Het is wel belangrijk dat dit op een kindvriendelijke manier gebeurt, en door getrainde medewerkers⁹.

⁶ Bijvoorbeeld artikel 17 van het VN-kinderrechtenverdrag en artikel 22 van de EU richtlijn 2011/95/EU inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming.

⁷ Verdere informatie over de verschillende stappen van de asielprocedure is in deze brochure van de CGVS te raadplegen: http://www.cgvs.be/sites/default/files/brochures/asiel_in_belgie_-_nederlands.pdf

⁸ Kinderrechtencoalitie, Standpunt over de positie van begeleide minderjarige vreemdelingen in de asielprocedure (2013), p.2. <http://kinderrechtencoalitie.be/sites/default/files/standpunt/de-positie-van-begeleide-minderjarige-vreemdelingen-de-asielprocedure-2013/finale-versie/140110standpuntbegeleideminderjarigevreemdelingeninasiel2013.pdf>

⁹ Idem, richtsnoeren 67,68 en 69 over het trainen van professionals

We verwijzen hierbij graag naar de richtlijnen voor kindvriendelijke justitie van de Raad van Europa¹⁰. Het is belangrijk dat de asieldiensten op een systematische manier op maat en in verschillende talen informatie verstrekken aan niet-begeleide en begeleide kinderen, ouders en professionals over het recht om gehoord te worden. Ze moeten hiervoor brochures verspreiden op verschillende momenten in de asielprocedure. Ook zou het recht om gehoord te worden in de oproepingsbrieven opgenomen moeten worden. Daarnaast moeten er ook voldoende tolken beschikbaar zijn die hen niet alleen helpen met de taal, maar hen ook kunnen doorverwijzen naar instanties en tips kunnen geven.

3.3 Voogden

Zorg dat elke niet-begeleide minderjarige een voogd krijgt toegewezen door de dienst Voogdij. Bied de voogden genoeg ondersteuning en opleiding zodat ze hun taken goed en duurzaam kunnen opnemen. Informeer de minderjarigen over hoe ze kunnen omgaan met klachten over hun voogden.

Een voogd helpt niet-begeleide minderjarigen met de administratieve en juridische procedures en met onderwijs, huisvesting, zorg en welzijn.¹¹ De Vlaamse Jeugd Raad vindt het van fundamenteel belang dat elk kind in deze situatie een voogd toegewezen krijgt¹² door de dienst Voogdij, ondanks de grote toestroom en het toenemend aantal nodige voogden. Deze kinderen zijn immers enorm kwetsbaar. Ze hebben al veel meegemaakt door de situatie in hun land, het verlaten van hun woonplek en de reis hiernaartoe. Eenmaal in België zijn ze alleen, verkeren ze niet altijd in goede omstandigheden en kunnen ze slachtoffer worden van misbruik, uitbuiting en mensenhandel.¹³

Wel is het zo dat er verschillen bestaan in de begeleiding die de huidige voogden aanbieden. Dit kwam naar voren uit onze gesprekken met niet-begeleide minderjarigen die in een opvangcentrum van Minor Ndako verblijven. Sommige onderhielden regelmatig contact met hun voogd, anderen kenden de voogd amper en hadden hem of haar maar één keer gezien. Als een voogd zijn of haar taken onvoldoende opneemt, bemoeilijkt dit het contact, het vertrouwen en de integratie. Ook continuïteit in de begeleiding is cruciaal: een kind heeft weinig steun aan telkens wisselende voogden.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft al in 2013 aanbevolen om de niet-begeleide minderjarigen beter op de hoogte te brengen over hoe ze moeten omgaan met klachten over hun voogd.¹⁴ Maar uit onze gesprekken blijkt dat de kinderen niet altijd niet op de hoogte zijn van hun mogelijkheden en dat ze daardoor soms geen klacht indienen of veel te laat. De dienst Voogdij staat in voor de opvolging en evaluatie van de voogden, en moet dus ook zorgen dat alle niet-begeleide minderjarigen informatie krijgen over de klachtenprocedure, zodat ze stappen kunnen ondernemen om toch de juiste ondersteuning van hun voogden te krijgen.

3.4 Opvang

Zet in op kwaliteitsvolle opvang voor jongeren door Fedasil en zijn partners via kleinschalige en op maat opvang-plaatsen en begeleiding. Beperk het verhuizen en geef de jongeren door een vaste en gepaste opvangplek de stabiliteit die ze hard nodig hebben. Verbied dat jongeren over de taalgrens heen moeten verhuizen.

¹⁰ Raad van Europa, richtsnoeren voor kindvriendelijke justitie (2010), (<http://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-justice>)

¹¹ Informatie over de opdracht van voogden is op deze website te vinden: http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/kinderen_en_jongeren/niet-begeleide_minderjarige_vreemdelingen/voogd/missies

¹² De Voogdijwet van 2002 bepaalt dat elke niet begeleide minderjarige vreemdeling een voogd toegewezen moet krijgen.

¹³ European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), *Migrant situation in the EU takes heavy toll on children*, 18 september 2015, (<http://fra.europa.eu/en/news/2015/migrant-situation-eu-takes-heavy-toll-children>)

¹⁴ Kinderrechtencommissariaat, Dossier 'heen en retour' rechtspositie van kinderen op de vlucht (2013), aanbeveling 8, p.115, : (http://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/dossier_heen_en_retour_2013_web.pdf)

Jongeren die op de vlucht zijn, hebben bij aankomst in ons land recht op gepaste huisvesting.¹⁵ Toch is de opvang die Fedasil en partners (Rode Kruis, OCMW, etc.) aanbiedt niet altijd adequaat. Uit onze bevraging bij Minor Ndako en Vluchtelingenwerk Vlaanderen blijkt dat de grote asielen centra niet kwaliteitsvol zijn. De jongeren hebben er geen privacy omdat ze hun kamer moeten delen, er is veel lawaai waardoor ze te moe zijn om naar school te gaan en hun huiswerk te maken, er is amper begeleiding en daginvulling en nauwelijks mogelijkheid om het internet te raadplegen.

De Vlaamse Jeugd Raad vraagt Fedasil en zijn partners daarom om jongeren kleinschalig en op maat op te vangen en te ondersteunen. Net als UNICEF België zijn wij van mening dat kinderen, maar ook oudere jongeren, behoefte hebben aan passende ondersteuning die niet voorzien is in de collectieve opvang.¹⁶ De jongeren die we spraken hebben al veel meegemaakt. Ze hebben een fijne woonomgeving met goede volwassen begeleiders. Ook is het belangrijk dat ze een sociaal netwerk kunnen uitbouwen in de omgeving, bijvoorbeeld door het buddywerk.¹⁷

Verder bleek uit onze gesprekken met jongeren dat ze na aankomst in België al te vaak van verblijfplaats veranderen. Een jongen die we spraken, heeft in de zes jaar tijd dat hij hier is – al op zeven plekken gewoond. De jongeren vinden het verhuizen erg lastig, want het vergt altijd opnieuw aanpassing aan de nieuwe omgeving, de nieuwe mensen, de nieuwe regels, etc. Na alle veranderingen die ze hebben meegemaakt, is een vaste opvangplek welkom voor deze jongeren. De Vlaamse Jeugd Raad pleit voor zo min mogelijk verhuizingen en een vaste verblijfplaats. Ook zijn we het eens met de Nationale Commissie voor de Rechten van Kind eens dat verhuizen over de taalgrens heen verboden moet worden, want dit komt hun onderwijs niet ten goede.¹⁸

3.5 Onderwijs

Blijf investeren in het onthaalonderwijs van de jongeren. Bied hen in de OKAN-klassen meer begeleiding en ondersteuning op alle levensdomeinen. Geef de jongeren vanuit de school en het CLB, in het onthaalonderwijs en daarna, uitleg en begeleiding over het onderwijssysteem voor een studiekeuze naar hun wensen en capaciteiten.

De Vlaamse Jeugd Raad vindt het cruciaal dat jongeren op de vlucht zo snel mogelijk weer onderwijs kunnen volgen. Wel is het belangrijk dat onze maatschappij hen eerst voorbereidt op de instroom in het gewone onderwijs. In ons land kunnen de jongeren daarom - in het basis en het secundair onderwijs - het onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen (OKAN)¹⁹ volgen. Tijdens onze gesprekken waren de jongeren zeer positief over de OKAN-klassen. Ze zijn blij dat ze de kans en hulp krijgen om Nederlands te leren. Deze klassen zijn een belangrijk onderdeel van de inburgering en het verdere leven van de jongeren. We vragen daarom om in de OKAN-klassen te blijven investeren.

Voor de jongeren op de vlucht is het eerste jaar in België zijn moeilijk: ze komen in een heel andere cultuur terecht, moeten een nieuwe taal leren, zijn vaak duizenden kilometers weg van hun familie, weten niet of ze in België mogen blijven en hun leven hier kunnen gaan opbouwen, etc. Het onthaalonderwijs zou hen daarom meer begeleiding moeten geven om hen te ondersteunen op alle levensdomeinen. Zo zijn er jongeren bij met bepaalde traumatische ervaringen, waarvoor psychologische ondersteuning op maat nodig is.

Veel jongeren geven aan dat na het onthaalonderwijs het gewone onderwijs veel moeilijker verloopt. Het begint al bij de oriëntering van de jongeren en de ouders. Ze zijn onvoldoende op de hoogte van ons schoolsysteem. Zo weten ze

¹⁵ Bijvoorbeeld artikel 22 en 27 van het VN-kinderrechtenverdrag, artikel 17, 18, 23 en 24 van de EU-richtlijn 2013/33/EU tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming en artikel 21 van het VN Vluchtelingenverdrag van 1951.

¹⁶ UNICEF, *Niet begeleide minderjarige vreemdelingen: UNICEF luidt de alarmbel*, 16 december 2015, (<http://www.unicef.be/nl/niet-begeleide-minderjarige-vreemdelingen-unicef-belgie-luidt-de-alarmbel/>)

¹⁷ In Vlaanderen worden al verschillende initiatieven ondernomen zoals: <http://www.caw.be/gezocht-buddys-die-vluchtelingen-begeleiden> en <http://www.demorgen.be/buitenland/minder-vreemd-met-een-buddy-bd849cf3/>

¹⁸ Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, *Advies over de situatie van kinderen in migratie* (2015), p.3,

(https://1168.fedimbo.belgium.be/sites/1168.fedimbo.belgium.be/files/explorer/advies_situatie_van_kinderen_in_migratie_17112015.pdf)

¹⁹ Informatie over het onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen kan op deze website gevonden worden: <http://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/onderwijsaanbod/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-kinderen-okan>

niet dat het Vlaamse onderwijsstelsel opgedeeld is in vier verschillende onderwijsvormen en dat een overstap daartussen (vb. van BSO naar TSO) vaak heel moeilijk tot onmogelijk is zonder een schooljaar te verliezen. De Vlaamse Jeugdraad heeft het ook moeilijk met de eenzijdige focus op de Nederlandse taalkennis bij deze oriëntering. We vragen daarom om te focussen op taal, maar ook op competenties, zodat iedere jongere de kans krijgt de studierichting te volgen die het best bij zijn of haar wensen en capaciteiten past.

3.6 Werk

Informeel de jongeren op maat over hun rechten en de mogelijkheden tot werk, opleiding en begeleiding. Help hen naar duurzame en kwaliteitsvolle jobs volgens hun verwachtingen, diploma's, ervaringen en kwaliteiten. Help alle jongeren niet enkel de snelst inzetbare. Zorg dat hun buitenlandse diploma's snel en betaalbaar erkend worden.

In België kunnen jongeren vanaf 16 jaar, en in bepaalde gevallen zelfs vanaf 15 jaar, werken.²⁰ Jongeren op de vlucht die klaar zijn om te werken, moeten vanaf het moment van hun asielaanvraag een periode van vier maanden wachten.²¹ De Vlaamse Jeugdraad vindt het positief dat de jongeren het recht hebben om snel aan het werk te gaan. Het is voor hen dé manier om te integreren in ons land en hun socio-economische situatie te verbeteren. Ook werkgevers kunnen veel baat hebben bij dit arbeidspotentieel, want ze kunnen zo jonge werknemers vinden met goede kwalificaties, vaardigheden en ervaringen.²²

Toch is voor deze jongeren de weg naar werk niet altijd makkelijk. Ze hebben behoefte aan informatie op maat over hun rechten, de werk- en opleidingskansen en mogelijkheden tot begeleiding.²³ De Vlaamse Jeugdraad is daarom blij dat de VDAB een actieplan heeft opgezet om vluchtelingen naar werk te begeleiden.²⁴ Wel willen we met klem benadrukken dat het belangrijk is dat de jongeren aanbod tot duurzaam en kwaliteitsvol werk krijgen en dat alle jongeren goede ondersteuning verdienen, niet enkel zij met de meeste kansen op de arbeidsmarkt.

Het aanbod van informatie en begeleiding moet vanuit de positie van de jongeren vertrekken. Er zijn bijvoorbeeld niet-begeleide minderjarigen voor wie OKAN niet goed werkt. Duaal werken en leren, kan voor hen een betere oplossing zijn. Ook hebben ze het recht om te weten wat te doen wanneer ze ongelijk behandeld worden en wat praktijktesten zijn, want de discriminatie van jongeren met een andere etnisch-culturele achtergrond is helaas een structureel probleem.²⁵ Op het vlak van erkenning van hun buitenlandse diploma's is er ook nog werk aan de winkel. De informatie hierover moet gerichter worden, en de procedure sneller en goedkoper. NARIC-Vlaanderen heeft voor een erkenning momenteel een aantal maanden nodig. Ook zijn de kosten hoog: ze variëren van 90 tot 300 euro.²⁶

²⁰ Informatie rond de arbeidsreglementering van jeugdige werknemers: <http://www.werk.belgie.be/defaultTab.aspx?id=398>

²¹ Informatie over de wachttijd: <http://www.kruispuntmi.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/arbeidskaarten-beroepskaart/heb-je-recht-om-te-werken/heb-je-recht-om-te-werken-als-asielzoeker-subsidiar-beschermde-of-erkend-vluchteling>

²² The Economist, *Getting the new arrivals to work*, 12 december 2015, (<http://www.economist.com/news/business/21679791-businesses-could-benefit-and-refugees-integrate-faster-if-newcomers-europe-were-able>)

²³ Equal, *Getting asylum-seekers into employment* (2007, p.1, (http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated/data/document/etq5-policybrief-employment07_en.pdf))

²⁴ VDAB, VDAB zet actieplan op om vluchtelingen naar werk te begeleiden, 11 januari 2016, (<https://www.vdab.be/nieuws/pers/2016/vdab-zet-actieplan-op-om-vluchtelingen-naar-werk-te-begeleiden>)

²⁵ Zie ook ons advies 1504 over jongerenrechten: <https://vlaamsejeugdraad.be/advies/1504-jongerenrechten>

²⁶ Informatie over de erkenningsprocedure is op deze website te vinden: <http://www.ond.vlaanderen.be/naric/nl/>

3.7 Psychologische zorg

Zorg voor voldoende, betaalbaar en cultuursensitief aanbod van gespecialiseerde psychologische bijstand voor de jongeren die er nood aan hebben, zowel in de opvang als nadien. Ondersteun hen bij de verwerking van hun trauma's en het omgaan met alle veranderingen in hun leven. Informeer de jongeren over het belang van deze hulp.

Jongeren op de vlucht hebben al veel meegemaakt in hun leven. Voor hun vlucht al in hun land van herkomst: de confrontatie met oorlog en/of geweld. Tijdens de vlucht, want hun tocht naar Europa werd vaak gekenmerkt door ontbering en afhankelijkheid van mensensmokkelaars. Ook na hun vlucht, hier in België, moeten ze opboksen tegen financiële zorgen, moeilijke procedures, stigmatisering en de dreiging van gedwongen terugkeer. Ze moeten hun draai vinden in moeilijke omstandigheden, terwijl ze nog volop in ontwikkeling zijn en vaak trauma's te verwerken hebben.

Volgens Solentra vinden mensen, en dus ook jongeren, op de vlucht weinig de toegang tot de psychologische hulpverlening in ons land. De Vlaamse Jeugdraad vindt het daarom noodzakelijk dat deze jongeren voldoende, betaalbare en cultuursensitieve gespecialiseerde psychologische zorg aangeboden krijgen, zowel in de opvang als daarna. Ze moeten ook informatie krijgen over het belang hiervan en de informatie en begeleiding moeten laagdrempelig zijn. Juist bij jongeren met een andere etnisch-culturele achtergrond is dat belangrijk, want in bepaalde culturen kan er een stigma rusten op het zoeken van psychologische hulp.²⁷

Ook kunnen wij als maatschappij, met hulp van onze overheden, bijdragen aan een welkom, veilig en stabiel leefklimaat voor deze jongeren, door onder andere zaken als racisme en discriminatie structureel aan te pakken. Zo gaan we het cumulatieve aspect van het trauma²⁸ tegen: namelijk dat de jongeren door de moeilijkheden hier nog nieuwe trauma's bij krijgen. Deze jongeren hebben nood aan en recht op een omgeving waarin ze hun leven weer kunnen opbouwen. Ook werkt de psychologische ondersteuning zo het best. Deze jongeren zijn vaak enorm veerkrachtig en hebben een enorm potentieel als ze maar goede ondersteuning krijgen, in de juiste omgeving.

3.8 Vrije tijd en ontspanning

Zorg dat de jongeren zich kunnen ontspannen en aan vrijetijdsactiviteiten kunnen meedoen. Maak de talrijke initiatieven van het sociaal-cultureel jeugdwerk bij de jongeren en intermediaire organisaties bekend. Geef de jongeren financiële hulp of geef hen informatie over bestaande hulp zodat ze aan de activiteiten kunnen deelnemen.

Wennen aan een nieuw land, een nieuwe taal, omgaan met trauma's... is niet simpel. Daarom is contact tussen jongeren die op de vlucht zijn met andere jongeren in de nieuwe omgeving van cruciaal belang. Spelen, hangen, ontspannen en gewoon samen 'kind of jongere' mogen zijn. Het helpt de jongeren integreren en verruimt de blik van jongeren hier. Jongeren die op de vlucht zijn, willen in ons land ook gewoon jong zijn. Het is daarom belangrijk dat ze zich kunnen ontspannen en aan vrijetijdsactiviteiten kunnen deelnemen.²⁹

De jeugdsector kan en wil iets concreet betekenen in dat proces. Als er iets is waar het jeugdwerk goed in is, dan is het kinderen en jongeren sterker maken. Het jeugdwerk is een plaats waar je onbezorgd jong mag zijn, plezier maakt en contact legt. De jeugdsector wil die sterktes bewust inzetten voor jongeren die op de vlucht zijn. Met Wereld-

²⁷ ETHEALTH-groep, Naar een interculturele gezondheidszorg: Aanbevelingen van de ETHEALTH-groep voor een gelijkwaardige gezondheid en gezondheidszorg voor migranten en etnische minderheden (2011), p.28, (<http://www.ongelijkgezond.be/wp-content/uploads/naar-een-interculturele-gezondheidszorg1.pdf>)

²⁸ De Haene, L., Loots, G. & Derluyn, I. (2014). Vluchtelingenkinderen en -jongeren. In: H. Grietens, J. Vanderfaellie en B. Maes (eds.), Handboek Jeugdhulpverlening. Deel 1: Een orthopedagogisch perspectief op kinderen en jongeren met problemen. Leuven/Den Haag: Acco, pp. 369-398

²⁹ In overeenstemming met artikel 31 van het VN-kinderrechtenverdrag

spelers³⁰ biedt de jeugdsector een blijvend en structureel antwoord. Dit project brengt vrijwilligers uit het jeugdwerk samen met de jongeren en laat hen activiteiten organiseren voor deze bijzondere doelgroep.

Daarnaast is een goede informatiedoorstroom over de activiteiten van het sociaal-cultureel jeugdwerk cruciaal. Deze organisaties starten namelijk talrijke initiatieven op om jongeren op de vlucht te bereiken. Zo zijn er organisaties die zichzelf gaan voorstellen in de opvangcentra en activiteiten voor de jongeren organiseren.³¹ Bovendien zijn er verschillende jeugdwerkorganisaties die expertise hebben in etnisch-culturele diversiteit. Jammer genoeg is het aanbod van het jeugdwerk niet altijd gekend bij de jongeren. We vragen daarom om deze initiatieven te verzamelen en te ontsluiten om ze beter bekend te maken bij de jongeren en vooral ook bij intermediair organisaties. Zorg dat zij weten waar en hoe ze jongeren kunnen toeleiden naar de jeugdsector.

Tot slot is het van belang om de financiële drempels voor deelname aan de jeugdwerkactiviteiten, en ook die van culturele instellingen, muziekscholen, sportscholen, etc., weg te werken. De kosten van een lidmaatschap, een toegangkaartje, een sportuitrusting en het vervoer kunnen flink oplopen. De jongeren krijgen maar een klein bedrag aan zakgeld. Wel hebben diverse organisaties, zoals jeugdwerkorganisaties vaak eigen initiatieven om de financiële drempels voor jongeren met een moeilijke financiële situatie te verlagen. Naast het geven van financiële hulp is het daarom belangrijk om de jongeren te informeren over bestaande hulp om aan vrijetijdsactiviteiten deel te nemen.

3.9 Leven in de illegaliteit

Maak zo snel mogelijk werk van menswaardige oplossingen voor jongeren op de vlucht die zich in de illegaliteit bevinden. Begeleid hen enkel terug naar hun land van herkomst wanneer dit vrijwillig is, hun kinderen mensen-rechten in de verschillende fasen gerespecteerd worden en hun terugkeer tot een duurzame oplossing zal leiden.

Jongere die de asielprocedure hebben doorlopen en geen juridisch statuut krijgen of jongeren die geen asiel aanvragen omdat ze overheden wantrouwen, verdwijnen bijna allemaal in de illegaliteit. Ze willen en kunnen vaak niet naar hun land van herkomst terugkeren. Volgens het Kinderrechtencommissariaat verdwijnen vele van deze jongeren van de radar en komen zo, alleen of met hun gezinnen, in precare leefsituaties terecht.³² De Vlaamse Jeugd Raad maakt zich zorgen over deze groep onzichtbare jongeren die in moeilijke omstandigheden en met weinig of geen hulp moeten zien te overleven. We vragen de verantwoordelijke overheden daarom om werk te maken van menswaardige oplossingen op onder meer het vlak van huisvesting, voedsel, onderwijs en gezondheidszorg.

De overheid voerde in 2012 een terugkeertraject in voor afgewezen asielzoekers en mensen zonder verblijfspapieren. Volgens Vluchtelingenwerk Vlaanderen worden ze niet enkel overtuigd om vrijwillig terug te keren, maar wordt er tegelijkertijd ook gewerkt aan de voorbereiding op een eventuele gedwongen repatriëring.³³ De Vlaamse Jeugd Raad vindt dat jongeren enkel terug naar hun land van herkomst begeleid mogen worden, wanneer ze zelf aangeven dat ze dat willen en er in de verschillende fasen respect is voor hun kinderen mensenrechten. Het is belangrijk dat overheden een humaan beleid voeren waarbij de belangen van de jongeren ten alle tijde centraal staan en de terugkeer van jongeren naar hun land van herkomst tot een duurzame oplossing zal leiden.³⁴

³⁰ Voor meer informatie zie de website van Wereldspelers: <https://www.wereldspelers.be/>

³¹ Zie bijvoorbeeld: <http://m.hln.be/regio/nieuws-uit-overijse/asielcentrum-gaat-maandag-open-a2566039/?platform=hootsuite>

³² Kinderrechtencommissariaat, Dossier 'heen en retour' rechtspositie van kinderen op de vlucht (2013), pagina 59, : http://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/dossier_heen_en_retour_2013_web.pdf

³³ Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Asielbeleid op een keerpunt: voorstellen voor een beter asielbeleid (2013), pagina 27: <http://www.vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/VluchtelingenwerkVlaanderen-AsielbeleidOpEenKeerpunt.pdf>

³⁴ In overeenstemming met de artikelen 84 -87 van het VN Kinderrechtenverdrag en artikel 5 van de EU Terugkeerrichtlijn.